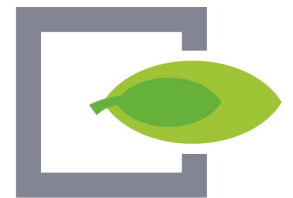

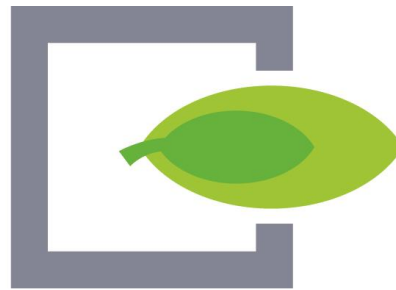
duurzaamgebouwd.nl

Welkom bij
Duurzaam Gebouwd Corporaties
24 juni 2014
Eindhoven

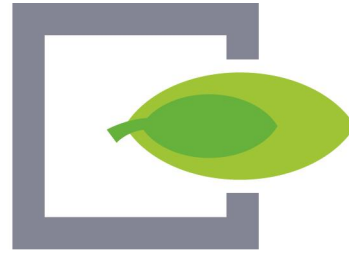
WELKOM!

Wietse Walinga, directeur Duurzaam Gebouwd

duurzaamgebouwd.nl

Míssié

duurzaamgebouwd.nl

De verduurzaming van de
gebouwde omgeving een
grote stap vooruit helpen!

"Kennis is het enige dat je kunt vermenigvuldigen door het te delen"

Verbinden

**WAAROM
MOEILIK DOEN
ALS
HET SAMEN KAN**

Loesje

Expertpanel Kennisplatform Duurzaam Gebouwd

Albert Hulshoff

Daan Bruggink

Harm Valk

Louis Cleef

Pim Peters

Andy van den
Dobbelaer

Ellis ten Dam

Harold Brocken

Maarten Epema

Richard Verbree

Anke van Hal

Eloi Burdorf

Henry Kruijer

Marjet Rutten

Rinie van der Looij

Anne-Marie Rakhorst

Frank Donkers

Jaap Wiedenhoff

Marlon Huysmans

Robert Koolen

Arne Balvers

Frans de Haas

Jan-Willem
van de Groep

Martin Dubbeling

Ruud Koorstra

Beldien van Overeem

Fred Kloet

Jeroen Troost

Michiel Haas

Stefan van Uffelen

Chris Bruijnes

Gert-Joost Peek

John Mak

Nikaj van Hermon

Theo Ockhuijsen

Chris Zijdeveld

Guus Berkhout

Jón Kristinsson

Onno Dwars

Titia Siertsema

Claudia Bouwens

Hans Korbe

Kees de Schipper

Paul de Ruiter

Coert Zachariasse

Hans de Jonge

Laurens de Lange

Paul van Bergen

Contentpartners Kennisplatform Duurzaam Gebouwd

activehouse.INFO
NETWORK AND KNOWLEDGE SHARING

viA BK Architecture's delights

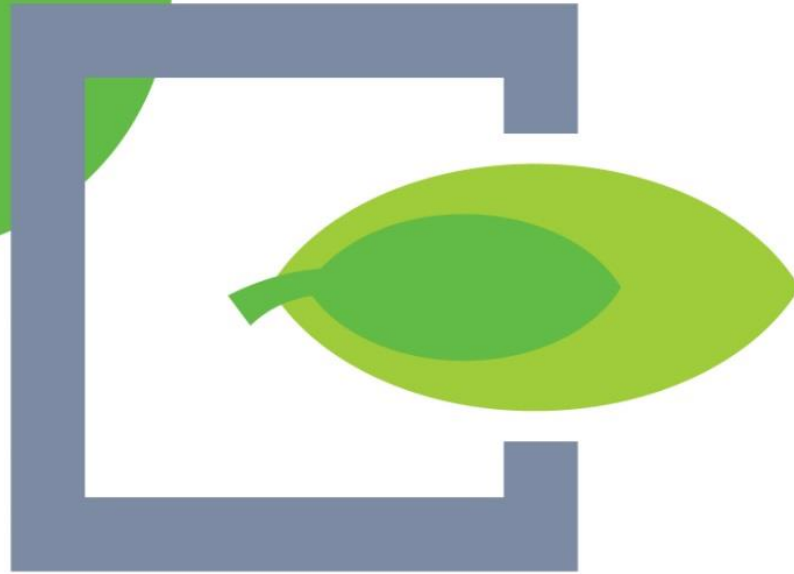
Partners Kennisplatform Duurzaam Gebouwd

Duurzaam Gebouwd

duurzaamgebouwd.nl

HET CONGRES OP HET GEBIED VAN DUURZAAM BOUWEN EN ENERGIEBESPARENDE OPLOSSINGEN

projecten

producten

overheid

society

visies

onderzoek en onderwijs

- Home
- Over Duurzaam Gebouwd
- Partners
- Leden
- Magazine
- Adverteren
- Bookstore
- Studiereizen
- Contact

zoeken

ok

expertpanel

 Albert Hulshoff
Agentschap NL

 Andy van den Dobbelsteen
TU Delft

 Anke van Hal
Nyenrode en TU Delft

 Claudia Bouwens

bouwen aan een betere toekomst

Een aanzienlijk deel van het wereldwijde energieverbruik en de daarbij behorende CO2 uitstoot wordt veroorzaakt door de gebouwde omgeving. Gelukkig komen er elke maand weer nieuwe innovatieve ideeën, producten en technieken op de markt die zorgen voor een "verduurzaming" van de gebouwde omgeving. Inzicht in al deze ontwikkelingen is noodzakelijk om met elkaar tot de beste gebouwen te komen!

even stilstaan bij het probleem

▶ play

duurzaam weblog

Mosa zet volgende stap in Cradle to Cradle

dinsdag 4 januari 2011 @ 12:00 uur

Koninklijke Mosa uit Maastricht heeft opnieuw een belangrijke stap gezet op weg naar een productieproces dat zo maximaal mogelijk voldoet aan de principes

expertposts

CO2-neutraal als belevenis
door [Andy van den Dobbelsteen](#)

Prestatiecontracten - gegarandeerd een duurzame prestatie
door [Albert Hulshoff](#)

"1 miljard investeren in bestaand vastgoed"
door [Martin Dubbeling](#)

[alle expertposts](#)

top 10

Staat uw project al in de top 10?

[Ga nu de uitdaging aan](#)

Duur
over

Duurzaam
over accept

Duur
over

Duurzaam
over accept

Duurzaam Gebouwd
over acceptatie en innovatie

visie
20

visie
20

visie
2011

6 | januari 2011

6 | januari 2011

6 | januari 2011

Visie 2011
Met o.a. Anke van Hal, Paul
Rutler, Jan Kristianson, Ma
Huymans, Roger Cox, Igo
Stefan van Uffelen, Pim Pe
van Harmon, Hilbrud Polz

Visie 2011
Met o.a. Anke van Hal, Paul
Rutler, Jan Kristianson, Ma
Huymans, Roger Cox, Igo
Stefan van Uffelen, Pim Pe
van Harmon, Hilbrud Polz

Visie 2011
Met o.a. Anke van Hal, Paul
Rutler, Jan Kristianson, Ma
Huymans, Roger Cox, Igo
Stefan van Uffelen, Pim Pe
van Harmon, Hilbrud Polz

Rondetafel 2011
CO2-neutrale stad
Belronde: Op weg naar
duurzaamheid

duurzaamgebouwd.nl

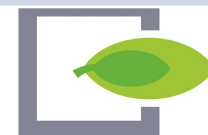
CORPORATIES

Is mede mogelijk gemaakt door:

PROGRAMMA

13.00 - 13.05	Opening door moderator – Menso Oosting
13.05 - 13.30	Strategisch onderhoud – Jeroen Mennink
13.30 - 13.55	Wet- en regelgeving: optimaal samenwerken met de huurder – Esther Zachariasse
13.55 - 14.10	Slimme financieringsmodellen van duurzame energie – Michel Arninkhof
14.10 - 14.40	Pauze
14.40 - 15.05	Slimme coalitie: De Stroomversnelling – Arthur Lippus
15.05 - 15.30	Quick Wins: betaalbaar wonen, duurzaam investeren – Rob Withaar
15.30 - 15.35	Afsluiting door moderator
15.35 - 16.30	Netwerkborrel

duurzaamgebouwd.nl

CORPORATIES

Is mede mogelijk gemaakt door:

duurzaamgebouwd.nl

CORPORATIES

Is mede mogelijk gemaakt door:

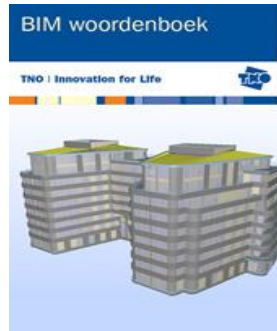
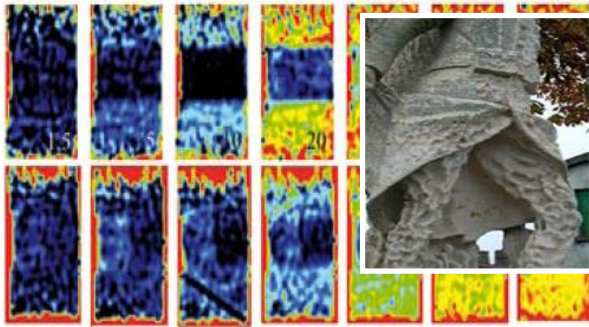
STRATEGISCH ONDERHOUD

Jeroen Mennink, TNO

TNO helpt innoveren > 'ervaringsdeskundige'

Deelmarkt Bouwmaterialenvervoer

Strategisch onderhoud ?

Vragen:

Strategie corporatie <?> onderhoud
Strategie onderhoud <?> uitvoering

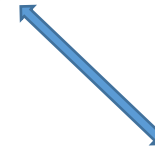

Antwoorden

Sturing: kosten EN kwaliteit en risico

Integreer: techniek, cultuur, proces

Innoveer: gebruik potentieel van de markt

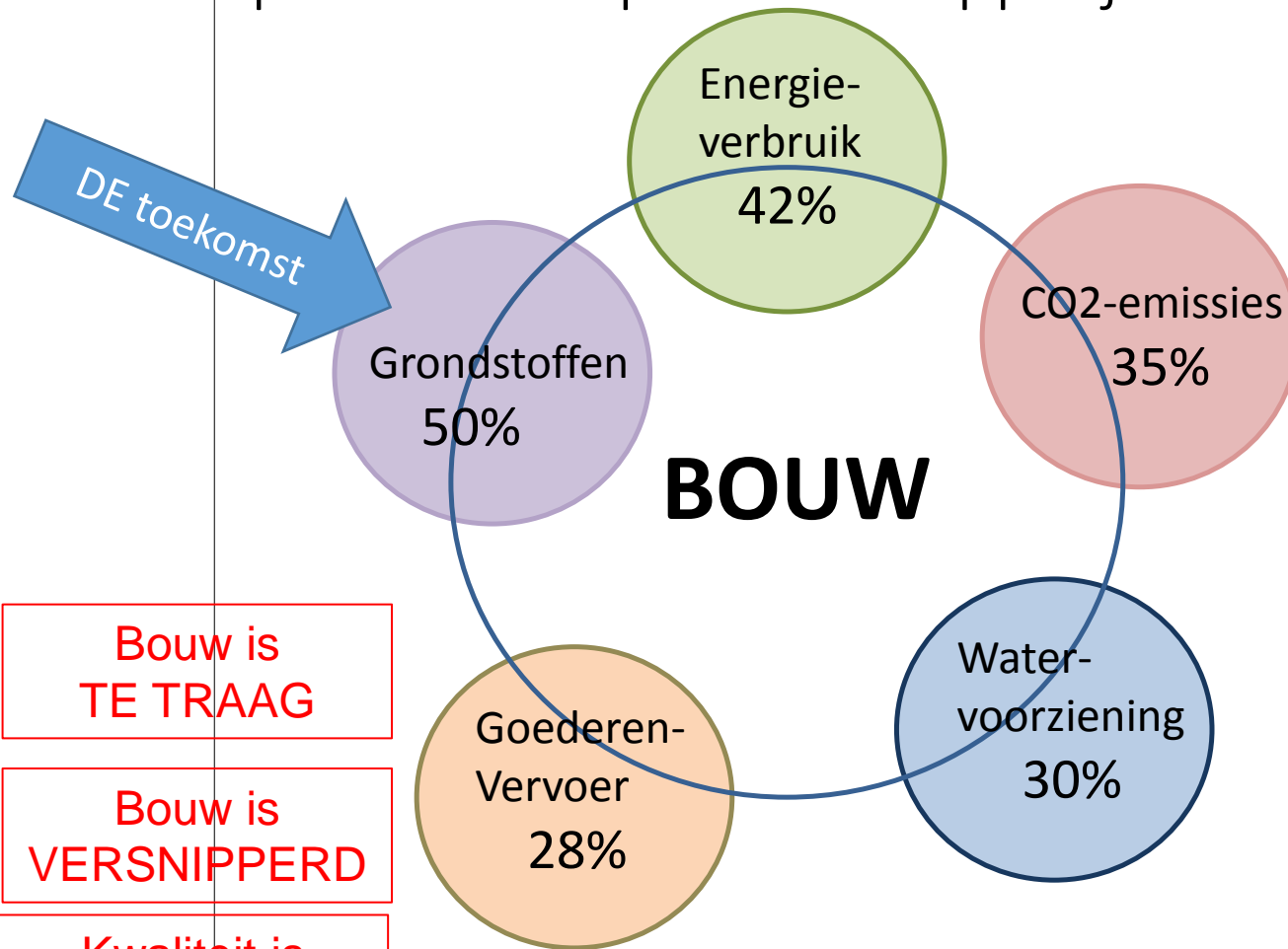
Van

EXTERN

Naar

INTERN

Impact bouw op maatschappelijke thema's

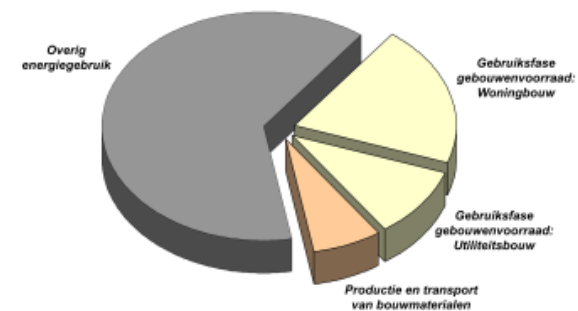
**Bouw is
TE TRAAG**

**Bouw is
VERSNIPPERD**

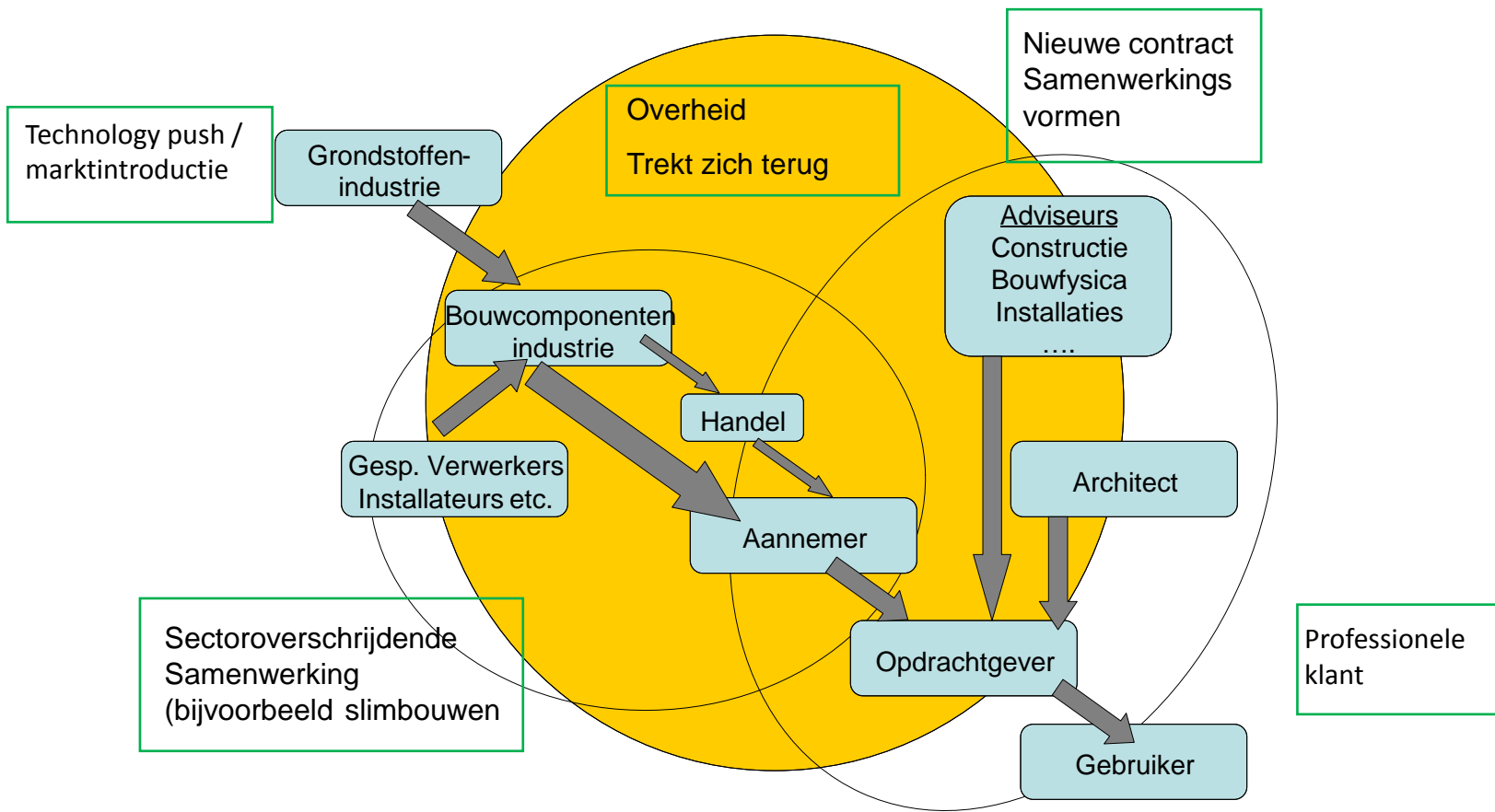
**Kwaliteit is
ONBEKEND**

September 03, 2013

Energiegebruik in Nederland per jaar

Vrij naar EC Roadmap Resource Efficiency

Vrij naar Chris Geurts en Jos Lichtenberg

Innovatie – overheid / centraal

- NL overheid trekt zich terug
  - Focus op (constructieve) veiligheid blijft
  - Energie blijft 'hot'
  - Markt in de lead > topsectorenbeleid
- Europa is leidend
  - Roadmap resource efficiency
  - PPP Energy Efficient Buildings
- Opschalen
  - Stroomversnelling
  - Bouwcampus

Kansen - grondstof

- Technology push
  - Goedkopere materialen
  - Zekere kwaliteit
  - Van commodity naar value proposition

Kansen - systemen

- Integrale product-diensten
  - Klantgerichte concepten
  - Zekere kwaliteit
  - Van commodity naar value proposition

slimbouwen

Lichter bouwen

Active house

O-PV

Kansen - samen

- Resultaatgericht Samenwerken
  - Integraal product, proces,
  - Lange termijn afspraken, incl. contracte..
  - samen

DBFMO / ESCO

Regisserend
Opdrachtgeverschap

Strategisch onderhoud

- Het overkomt je
- Je jaagt het aan
- Je dwingt het af

Strategisch onderhoud !!

Vragen:

Strategie corporatie <=> onderhoud

Strategie onderhoud <=> uitvoering

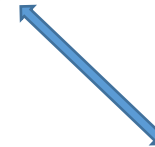

Antwoorden

Sturing: kosten EN kwaliteit en risico

Integreer: techniek, cultuur, proces

Innoveer: gebruik potentieel van de markt

duurzaamgebouwd.nl

CORPORATIES

Is mede mogelijk gemaakt door:

ADVOCATUUR
ANDERS DENKEN, ANDERS DOEN

Unger Hielkema advocaten

Duurzaam Gebouwd Corporaties

**Duurzaam bouwen en een duurzame relatie met
de huurder**

Esther Zachariasse

Juni 2014

Duurzaam bouwen

- Zonnepanelen.
- De Stroomversnelling (huurders betalen hun energiekosten aan hun corporatie, corporaties investeren dat geld in renovatie en bouwers leveren duurzaam gerenoveerde woningen zonder energiekosten).
- Luchtdicht beton.
- Blue casco (verwarmings- koelings-systeem via de wanden), “energienotanulwoningen”.

Ook de wetgever is bezig geweest: art. 7:243 BW

1. Indien woonruimte in een gebouwde onroerende zaak voorzieningen behoeft als bedoeld in lid 2, kan de rechter **op verzoek van de huurder** bepalen dat de verhuurder verplicht is deze verbetering op eigen kosten aan te brengen, **mits** de huurder zich bereid heeft verklaard tot het betalen van een huurverhoging die in redelijke verhouding staat tot deze kosten. Van deze bepaling kan niet ten nadele van de huurder worden afgeweken.

2. Voorzieningen als bedoeld in lid 1 zijn:

- a. het thermisch isoleren van de uitwendige scheidingsconstructies;
- b. het thermisch isoleren van de constructie die de scheiding vormt met de kruipruimte;
- c. het ten behoeve van de verwarmingsinstallatie plaatsen van een verwarmingsketel met een opwekkingsrendement van ten minste 80%, indien de bestaande verwarmingsketel ten minste tien jaren oud is.

Warmtewet

- Zorgt voor andere verdeling en berekening van energiekosten.
- Zorgt niet voor woonlastenreductie.

Een complex, een plan

- Goed geïsoleerde muren;
- Dubbele beglazing en kunststof kozijnen;
- Goed geïsoleerd dak;
- HR CV (in plaats van open verbrandingstoestel);
- Ventilatiesysteem;

En misschien ook nog

- Zonnepanelen?
- Warmtepomp?
- ??

Wat is uw juridische positie?

Dringende werkzaamheden

- Noodzakelijke (herstel)reparaties, bijvoorbeeld lekkend dak, funderingsherstel, rotte houten vloer.
- Noodzakelijk (al dan niet preventief) onderhoud.
- Kortom: alle werkzaamheden die niet zonder nadeel (bijvoorbeeld extra kosten) kunnen worden uitgesteld.
- Huurder **moet** deze werkzaamheden toestaan!

Rechtspraak open verbrandingstoestellen

- Nog niet veel maar begint los te komen.
- Rode draad:
  - verhuurder heeft een bepaalde mate van beleidsvrijheid bij het besluiten om ovt's te vervangen door andere systemen.
  - Vervangen ovt's vaak gepaard met huurverhoging.
  - Daarom beschouwen rechters het als renovatiewerkzaamheden.

Renovatie met voortzetting huur

- Renovatie =
  - Sloop met vervangende nieuwbouw.
  - gedeeltelijke vernieuwing door verandering of toevoeging.
- MvT: sloop/nieuwbouw: in beginsel voortzetting mits plaats en functie gelijk blijven.
- H moet renovatie met voortzetting hok gedogen **mits V een redelijk voorstel doet.**

Complexgewijze renovatie (220 lid 3)

- 10 of meer huurobjecten.
- Bouwkundige eenheid.
- 70% H ingestemd.
- Voorstel wordt vermoed redelijk te zijn.
- H: 8 weken voor procedure.
- Tip: V: voorwaardelijk voorstel.

Huurbeëindiging wegens renovatie

- Renovatie die zonder beëindiging van de huur niet mogelijk is (vaak sloop).
- Wijziging plaats, functie, grootte of indeling is indicatie; geen dwingend criterium.
- In beginsel hoeft V geen (redelijk) voorstel te doen!
- Opzeggen wegens dringend eigen gebruik (let op termijnen).

een complex, een plan

- Goed geïsoleerde muren;
- Dubbele beglazing en kunststof kozijnen;
- Goed geïsoleerd dak;
- HR CV (in plaats van open verbrandingstoestel);
- Ventilatiesysteem;

En misschien ook nog

- Zonnepanelen?
- Warmtepomp?
- ??

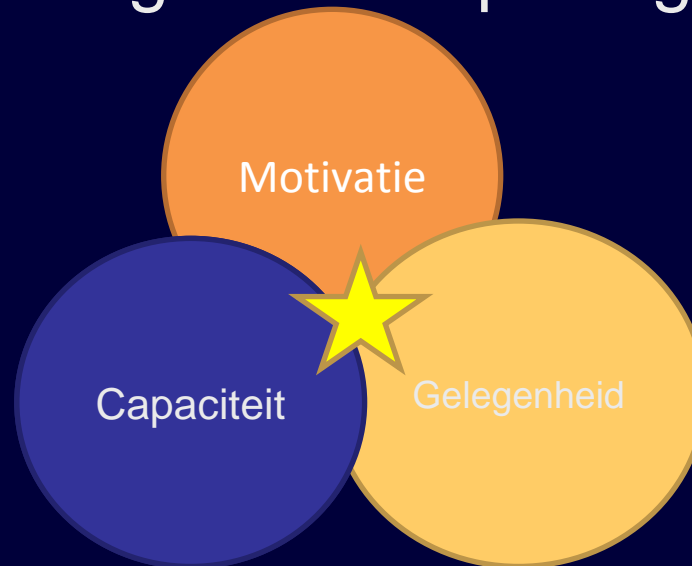
Hoe creëert u draagvlak voor dit plan?

- Communicatie!

Communicatie

Hoe creëer je draagvlak

Draagvlak is afhankelijk van verklaring, beïnvloeding en voorspelling;

De vaste & noodzakelijke elementen:

- **Motivatie:** De mate waarin een persoon en dus ook groep belangstelling heeft voor het resultaat.
- **Capaciteit:** De mate waarin een persoon over de eigenschappen, macht, vaardigheden en instrumenten beschikt om dit gedrag te tonen.
- **Gelegenheid:** De mate waarin tijd en de omstandigheden dit gedrag stimuleren of belemmeren.

ADVOCATUUR
ANDERS DENKEN, ANDERS DOEN

Unger Hielkema advocaten

Vragen?

Dank voor uw aandacht!

duurzaamgebouwd.nl

CORPORATIES

Is mede mogelijk gemaakt door:

Wij werken klimaatneutraal
Climate Neutral Group

www.raedthuys.nl

RAEDTHUYS
Pure energie

Duurzame
energie,
energie
van (n)u

nieuwe kansen | meer werk | beter milieu

‘Slimme financieringsmodellen voor duurzame energie’

Michel Arninkhof, Raedthuys Groep

Duurzaam Gebouwd Corporaties

Juni 2014

**Duurzame
energie,
energie
van (n)u**

nieuwe kansen | meer werk | beter milieu

RAEDTHUYS
Pure energie

Inhoud

- Raedthuys Groep
- Visie
- Zonnehuur

Duurzame
energie,
energie
van (n)u

nieuwe kansen | meer werk | beter milieu

RAEDTHUYS
Pure energie

Raedthuys Groep

- Raedthuys ontwikkelt, exploiteert, financiert en verzekert m.n. wind- en zonne-energie projecten
- Vergunning AFM voor uitgifte financiële producten
- Vergunning ACM voor levering energie aan eindgebruikers. **Groenste energiebedrijf!!**
- In 19 jaar bijna 250 miljoen euro geïnvesteerd in duurzame energie

Autoriteit
Consument & Markt

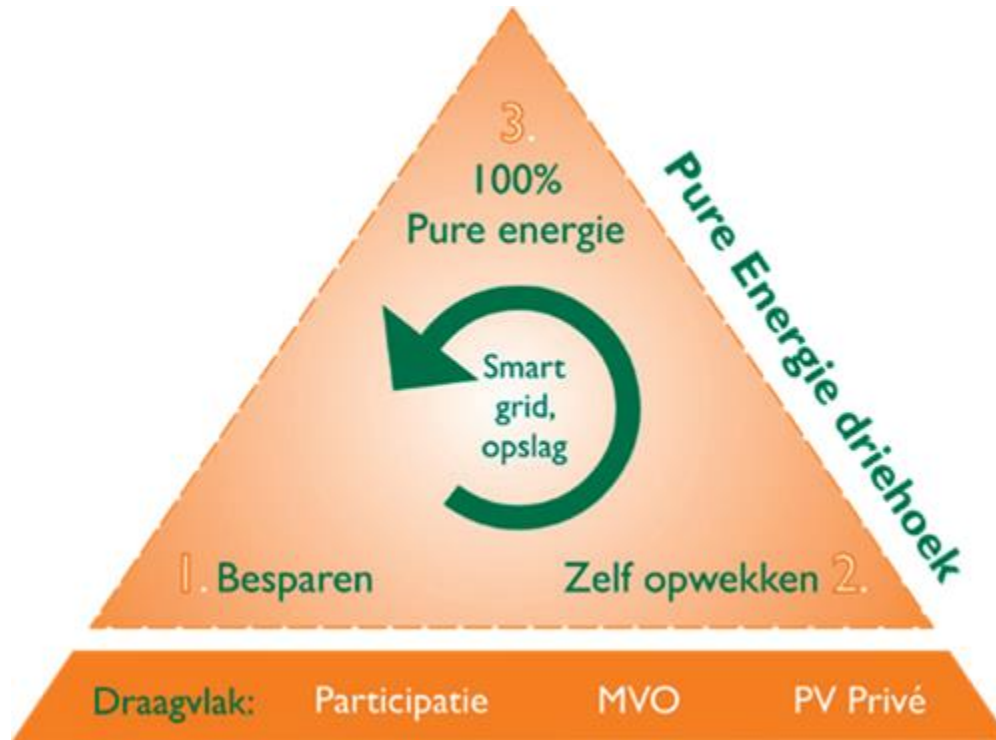

Duurzame
energie,
energie
van (n)u

nieuwe kansen | meer werk | beter milieu

RAEDTHUYS
Pure energie

Visie

Duurzame
energie,
energie
van (n)u

nieuwe kansen | meer werk | beter milieu

RAEDTHUYS
Pure energie

Zonnehuur: principes

- Raedthuys **investeert** in zonnestroomsysteem(en)
- **Bewoner betaalt huur** aan Raedthuys
- **Saldering**
- **Huurprijs < besparing** op energierekening
- **Oplopend voordeel** bij energieprijsstijging > inflatie
- Huurovereenkomst **20 jaar** (daarna eigendom dakeigenaar)
- Bij verhuizing: systeem of contract **overnemen**
- Bewoner **hoeft** geen energiekant te worden bij Raedthuys

Duurzame
energie,
energie
van (n)u

nieuwe kansen | meer werk | beter milieu

RAEDTHUYS
Pure energie

Zonnehuur: principes (2)

- Raedthuys **beheert**: monitoring , vervanging omvormer, uitgebreide verzekering 'all risk'. **Kwaliteit en veiligheid** bij installatie van grootste belang
- Financiële en juridische modellen **goedgekeurd** door de belastingdienst
- **Labelverbetering** 1-2 stappen, substantiële CO₂-reductie per woning
- Eventueel i.c.m. **energiebesparing / renovatie**
- **Risicoverdeling** tussen corporatie en Raedthuys specifiek uitwerken (leegstand, mutatie, niet-betaling, technisch, e.d.)

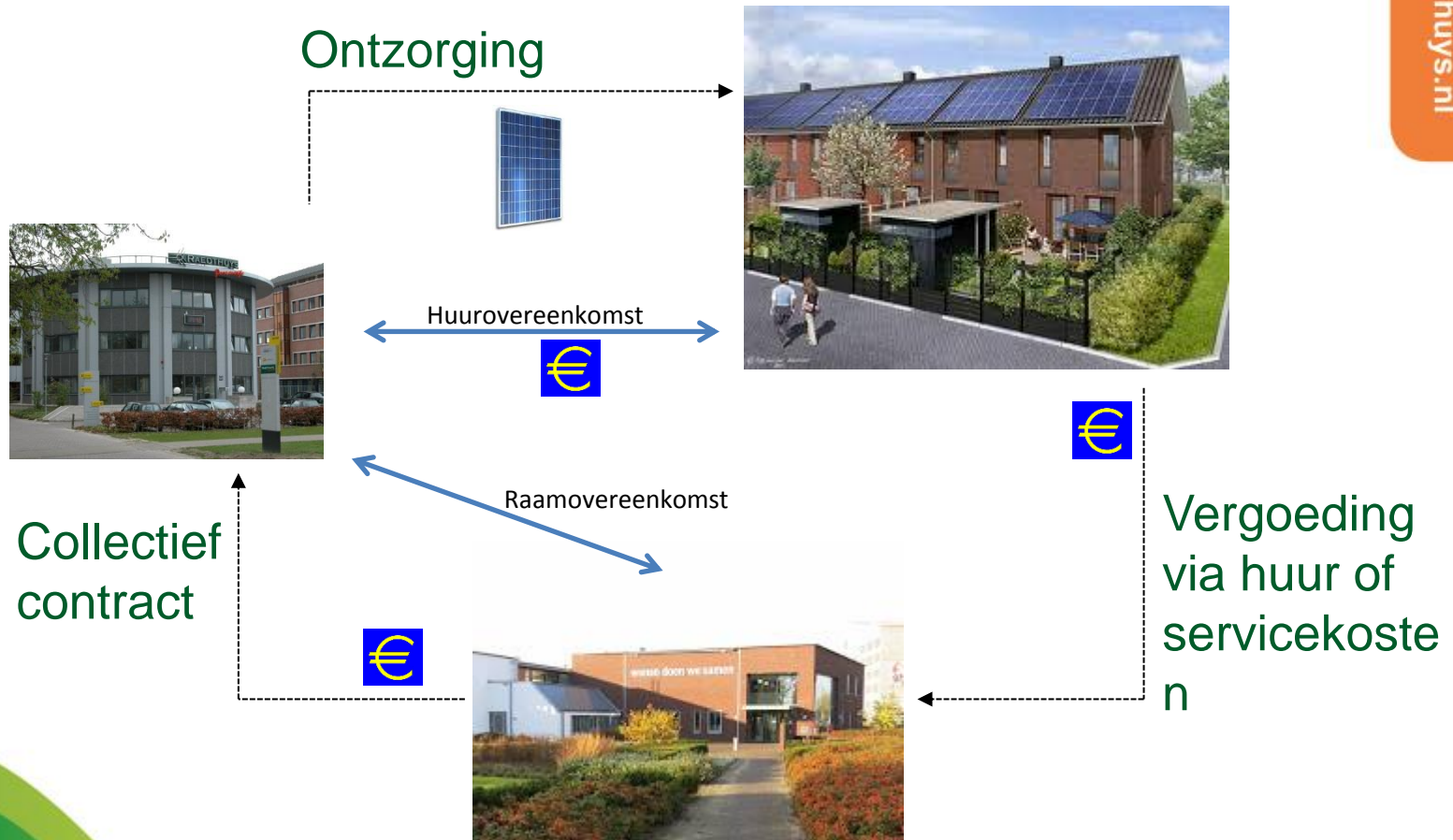

Duurzame
energie,
energie
van (n)u

nieuwe kansen | meer werk | beter milieu

RAEDTHUYS
Pure energie

Zonnehuur: schematisch

nieuwe kansen | meer werk | beter milieu

RAEDTHUYS
Pure energie

Zonnehuur: praktijkcase 'in-dak'

- 4 energie producerende woningen; 138 x PV-panelen
- Investering 'dak' door Raedthuys
- Raamovereenkomst met corporatie; huurovereenkomst met huurders. Huurbedrag o.b.v. EPC 0,6
- Risicoverdeling tussen corporatie en Raedthuys

Duurzame
energie,
energie
van (n)u

RAEDTHUYS
Pure energie

nieuwe kansen | meer werk | beter milieu

Zonnehuur: praktijkcase 'wijk'

- Gemiddelde 'zuid west oriëntatie', nieuwbouw*
- 15 panelen
- Gemiddelde stroomproductie van ongeveer 3.500 kWh / jaar**
- Huurprijs €46,-/maand.; energiebesparing €66,-/maand! (voordeel 30%, in 1^e jaar; zonder bijdrage corporatie)
- Gecumuleerd voordeel huurder ca. €15.000,- over 25 jaar***

* Voor bestaande bouw is het voordeel huurder iets kleiner

** gebaseerd op gemiddelde zoninstralingsgegevens

*** uitgaande van een jaarlijkse stijging van de energieprijzen met 2 % boven inflatie

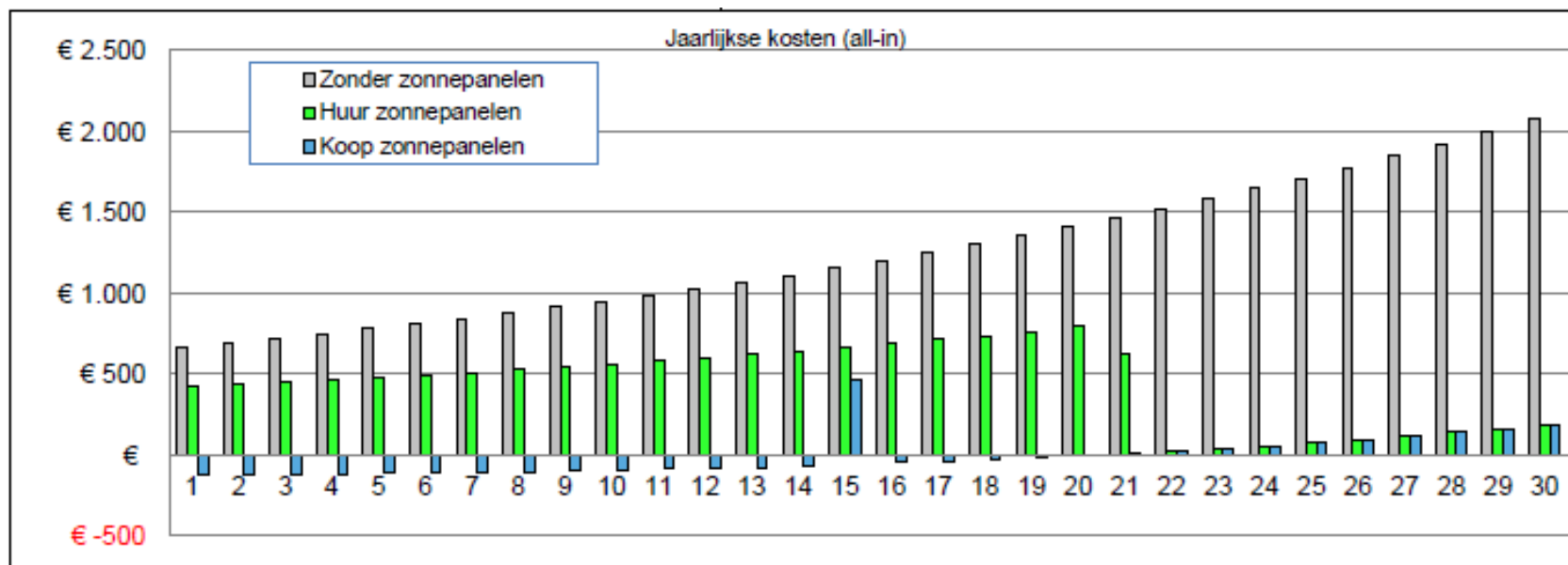

Duurzame
energie,
energie
van (n)u

nieuwe kansen | meer werk | beter milieu

RAEDTHUYS
Pure energie

Zonnehuur: praktijkcase 'wijk' (2)

Duurzame
energie,
energie
van (n)u

nieuwe kansen | meer werk | beter milieu

RAEDTHUYS
Pure energie

Zonnehuur: praktijkcase

'gestapeld'

Uitgangspunten:

- PV panelen op 'gestapelde bouw'
- Koop of huur mogelijk
- **Algemeen verbruik** (liften, verlichting)
  - Orde grootte 10-20 kWp
  - Voordeel energierekening corporatie ca. 20% (huur), evt. door te geven aan huurder via servicekosten

Duurzame
energie,
energie
van (n)u

nieuwe kansen | meer werk | beter milieu

RAEDTHUYS
Pure energie

Raedthuys Groep

Hengelosestraat 569 - Postbus 3141 - 7500 DC Enschede

E-mail: info@raedthuys.nl - Telefoon: +31 – (0)53 – 434 12 00

www.raedthuys.nl

Duurzame
energie,
energie
van (n)u

nieuwe kansen | meer werk | beter milieu

RAEDTHUYS
Pure energie

duurzaamgebouwd.nl

CORPORATIES

Is mede mogelijk gemaakt door:

Woonlastenreductie & De stroomversnelling

23 juni 2014

The Deal

Juni 2013

- **11.000 woningen Energie-Nota-Nul**
- **Nationaal initiatief**
- **Opschalend: alle corpo's en bouwers**

Maak de Stroomversnelling mee!

Maak de Stroo

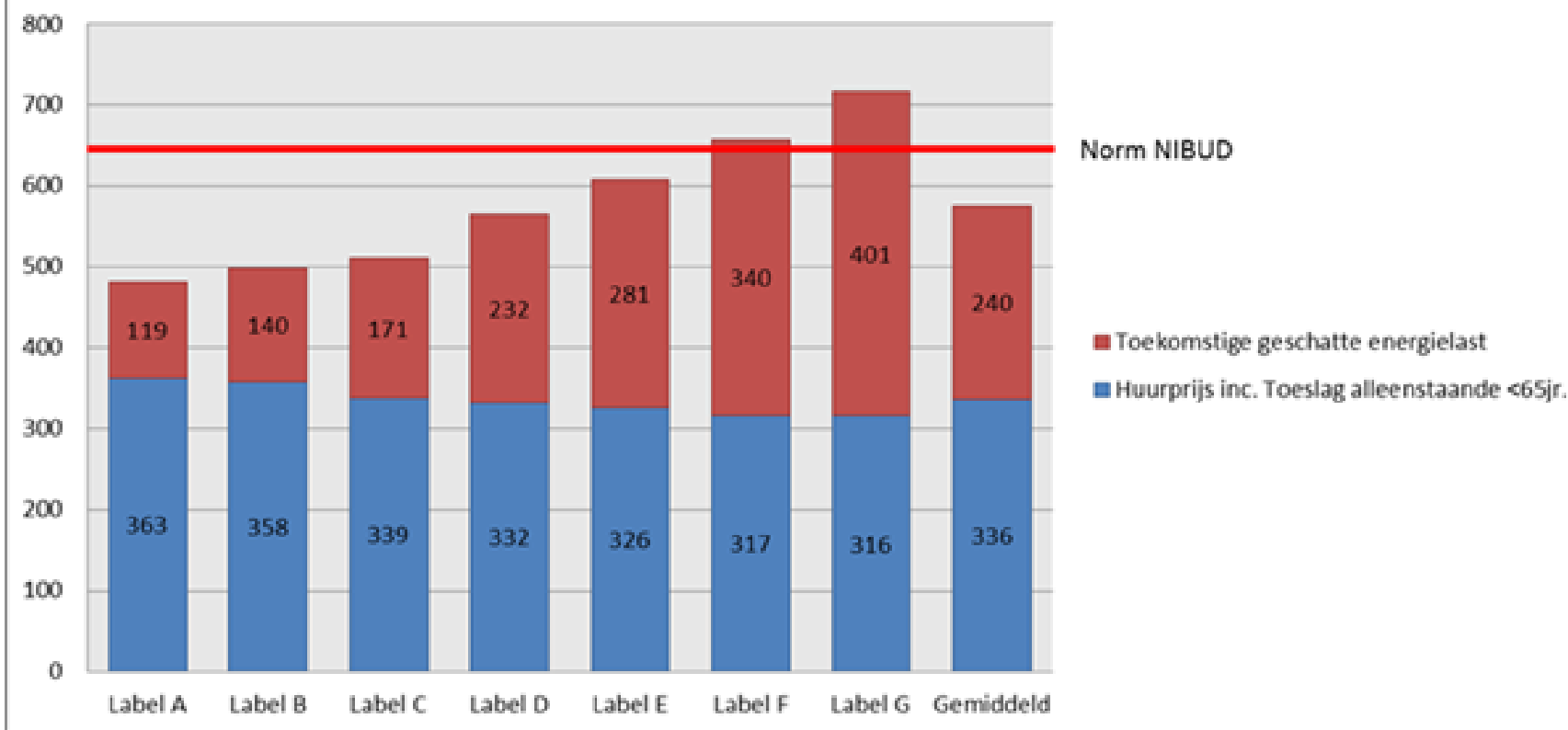

Maak de Stroo

Woonlasten gemiddeld inkomen primaire doelgroep in 2020

Maak de Stroomversnelling mee!

Maak de Stroomversnelling mee!

EERSTE TESTWONINGEN VOOR&NA

Stadskanaal

Melick

Arnhem

Heerhugowaard

Maak de Stroomversnelling mee!

EN OOK IN DE GESTAPELDE BOUW!

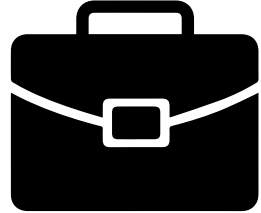
Groningen

Maak de Stroomversnelling mee!

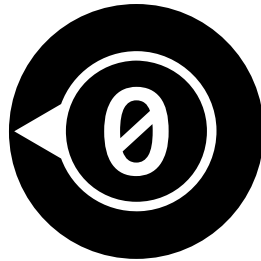

DRIE UITGANGSPUNTEN

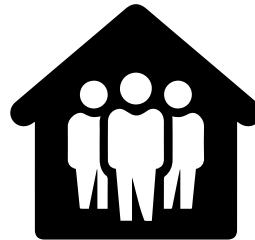
BUSINESS CASE IS SLUITEND

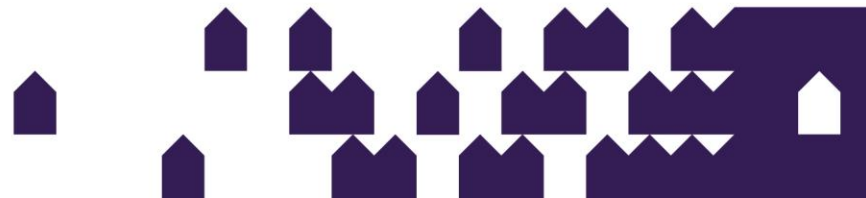
GEGARANDEERD NUL OP DE METER

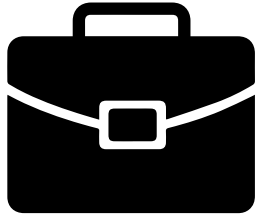
TEVREDEN BEWONERS

Maak de Stroomversnelling mee!

WERK IN UITVOERING

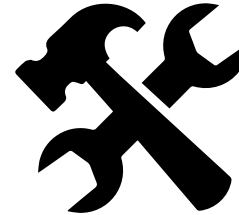
Businesscase

Toeleveranciers

Financiering

Techniek

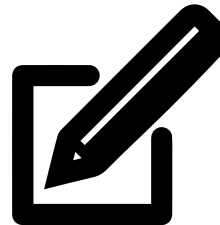
Wetgeving

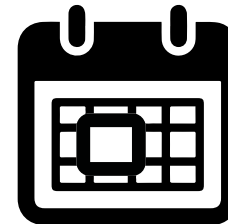
Garantiecontract

Bouw bezig

Prototyping

Planning

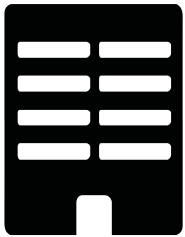

Innovatie

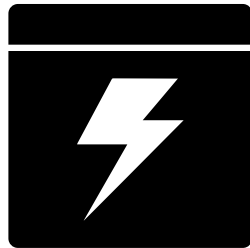
Maak de Stroomversnelling mee!

WERK IN UITVOERING

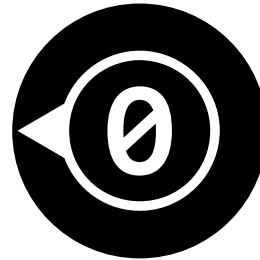
Galerijflat

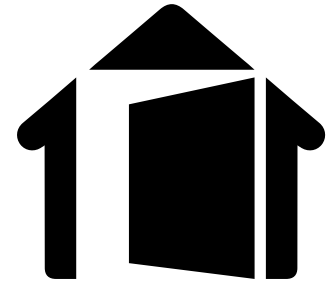
Energiedienst

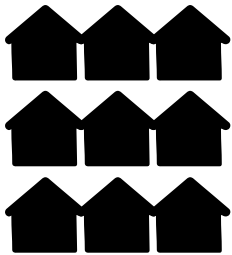
Corporaties

Energimeter=0

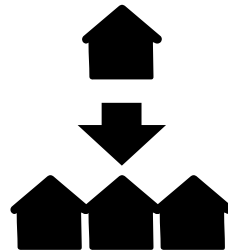
Bouwpartijen

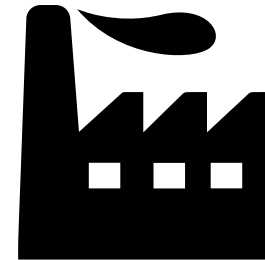
Seriewoningen

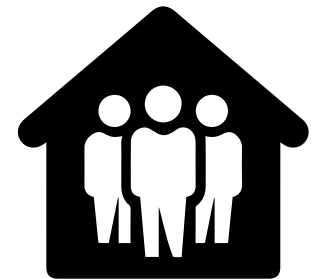
Portiekflats

Opschaling

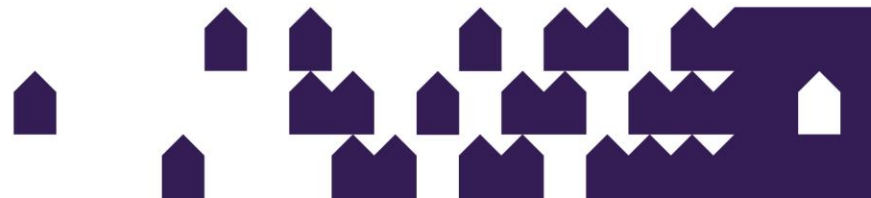

Industrialisatie

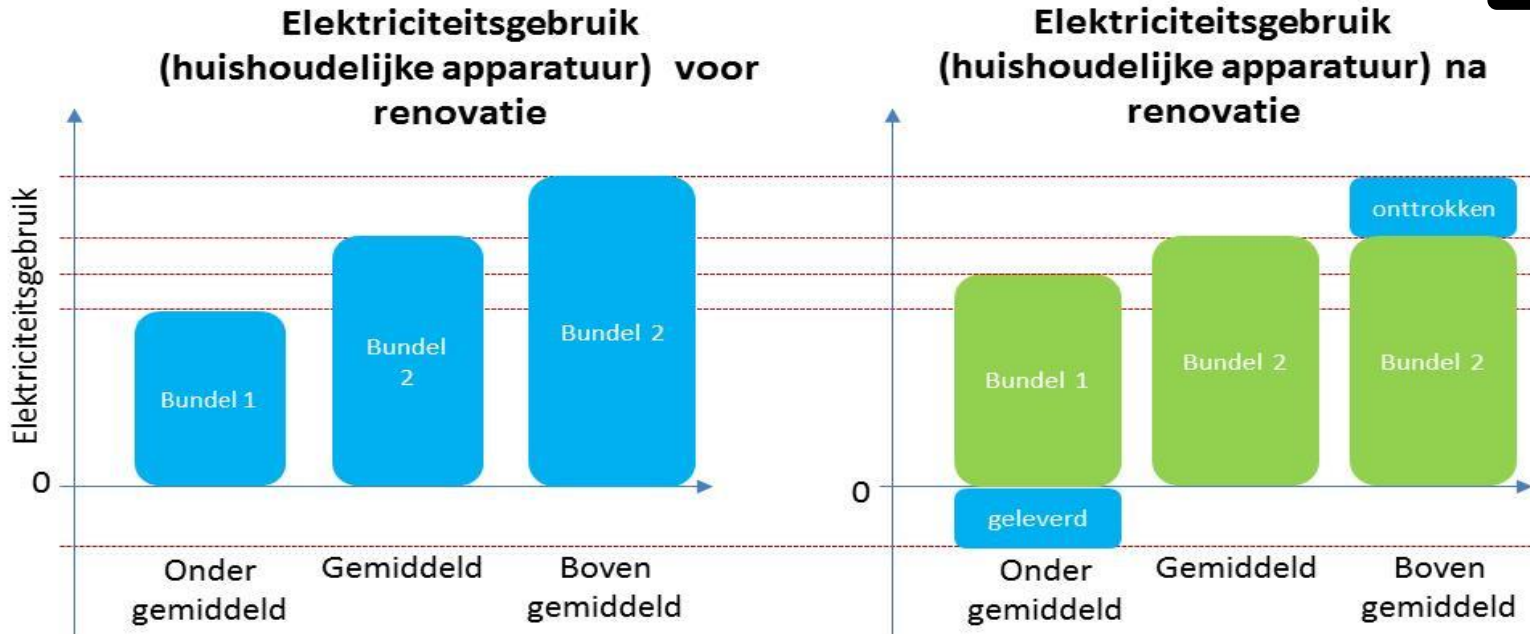
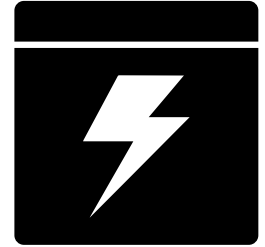

Bewoners

Maak de Stroomversnelling mee!

Energiedienst

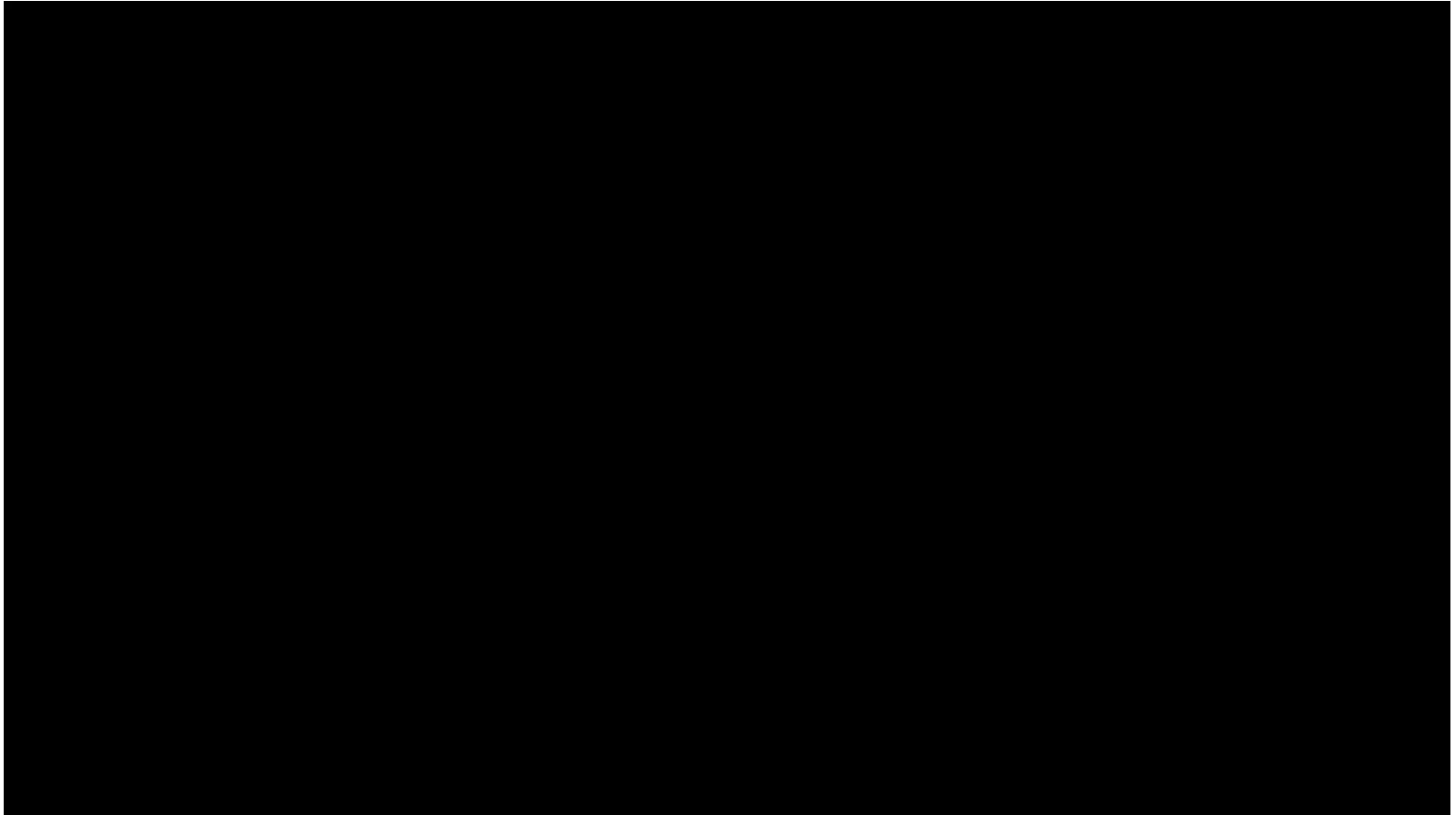

Op basis van het elektriciteitsgebruik uit energierekeningen van de afgelopen drie jaren of een gemiddelde, krijgt een huurder b.v. 2700 kWh/jaar. Meer – of mindergebruik wordt verrekend met het energiebedrijf.

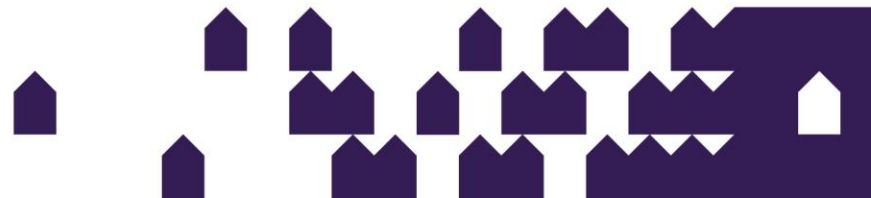
Maak de Stroomversnelling mee!

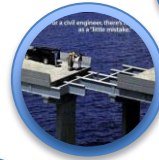
Eerste bewoners indrukken

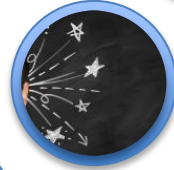
Maak de Stroomversnelling mee!

Basiskwaliteiten

Communicatie

Prestatiegarantie

Financiering

Bewonerscommunicatie

Woonbundel

Innovatielab

Maak de Stroomversnelling mee!

SUPER!!! ons gehele blok is
Razend enthousiast!!!

BAM Woningbouw
Regulierering 11, 3981 LA Bunnik

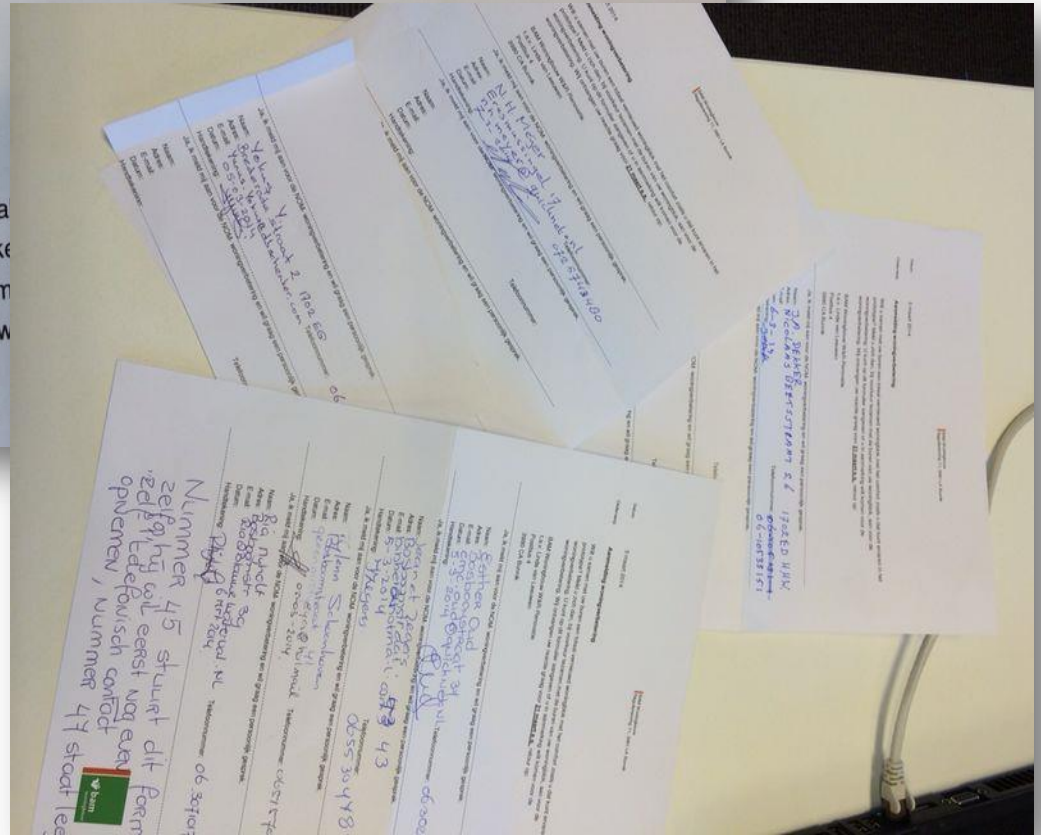
we kunnen niet wachten!

Datum 3 maart 2014

Onderwerp **Aanmelding woningverbetering**

Wilt u samen met uw buren een totaal prototype? Meld u zich dan, bij voorkeur, aan voor een woningverbetering. U kunt op dit formulier uw aanvraag voor een woningverbetering indienen. Wij ontvangen uw aanvraag met plezier.

BAM Woningbouw W&R-Renovatie

Maak de Stroomversnelling mee!

Stroomversnelling Heerhugowaard

Maak de Stroomversnelling mee!

Kerkrade 153 Woningen

Maak de Stroomversnelling mee!

Kerkrade 153 Woningen

Maak de Stroomversnelling mee!

probleem of kans in de wijk?

---

4 Bewonersprofielen

WAAROM ZOU
IK DIT NOG
DOEN?

MODERNE
KEUKEN EN
SANITAIR

AUB HELPEN
TIJDENS
RENOVATIE

GEEN UITSTEL
EN
TEGENVALLERS

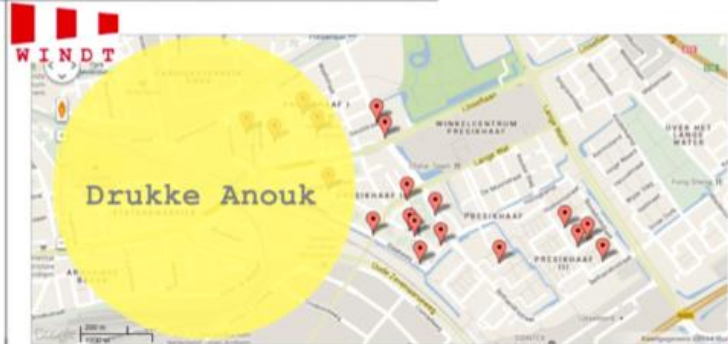

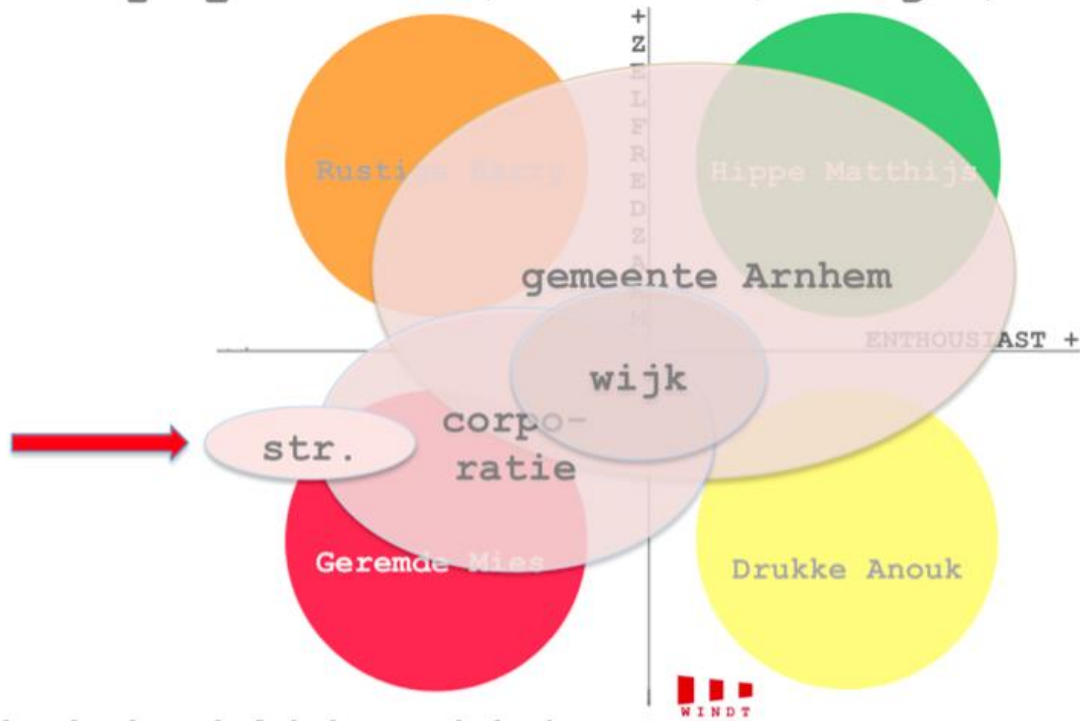
Lokaliseren en tellen per straat in NL

ENTHOUSIAST +

Van Speyckstr., bezit, wijk, Arnhem

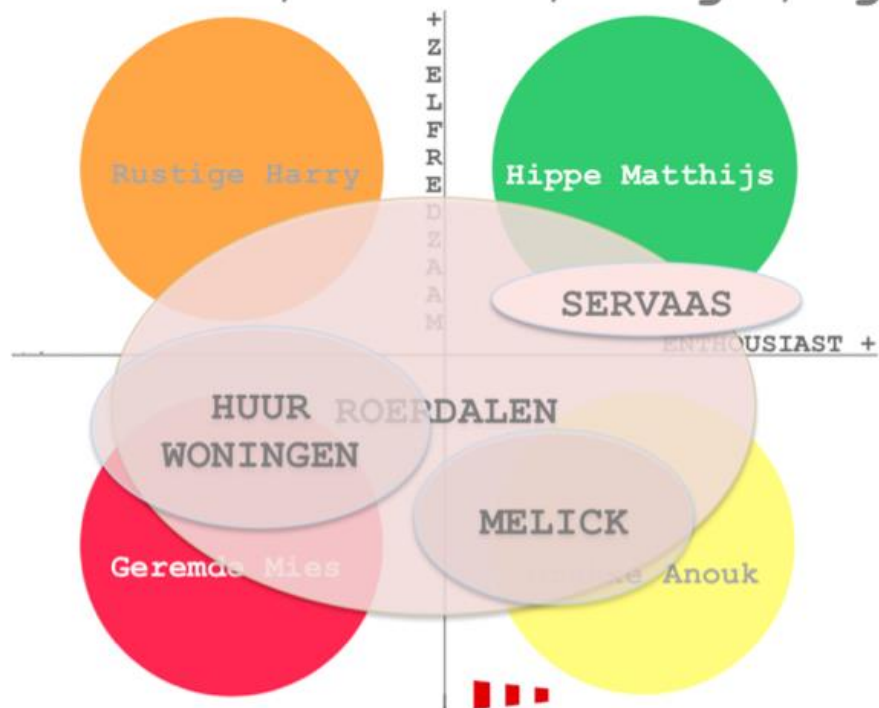

Terughoudend en hulpbehoevend domineert

St. Servaaslaan, bezit, wijk, gemeente

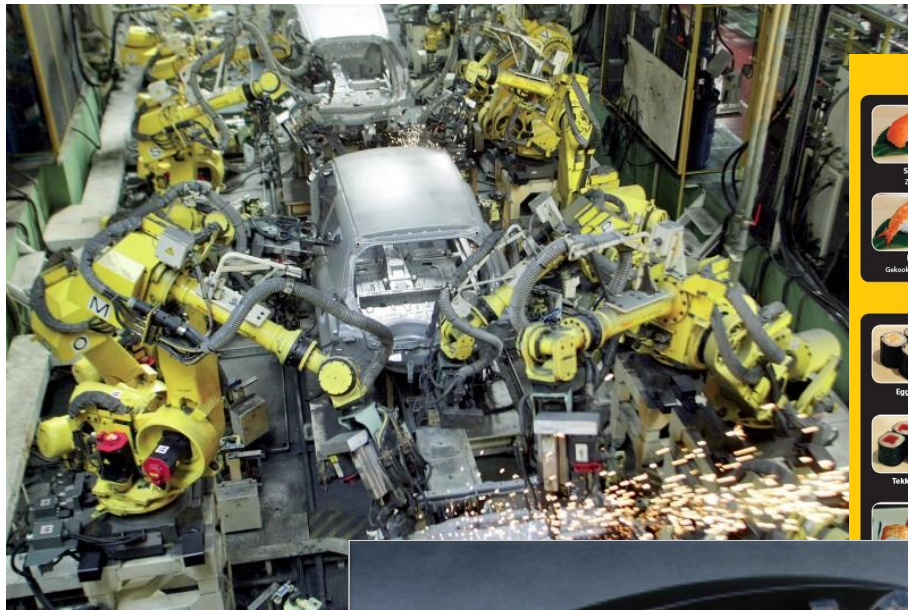
St. Servaaslaan enthousiast en zelfredzaam

Van generieke renovatie naar specifieke update

SMART HOME TRANSFORMATION

NIGIRI SUSHI	GUNKAN SUSHI	RICE, NOUDLES & SOUP
<p>1 Sake Zalm</p> <p>2 Maguro Tongue</p> <p>3 Tamago Zoete onnet</p> <p>4 Ebi Gebakte garnaal</p> <p>5 Kani Krabstick</p> <p>6 Inari Tofuzasje</p>	<p>18 Tobiko Yukit</p> <p>19 Kani Sarada Krabstade</p> <p>20 Chukka Wakame Zeewier</p> <p>21 Ma's Gunkan</p>	<p>31 Yaki Udong Gebakken okke Japanse bami</p> <p>32 Yaki Meshi Gebakken rijst</p> <p>33 Miso soup</p> <p>34 Gebakken bami</p> <p>35 Misoen met kip, garnalen of bierstok</p>
MAKI SUSHI	TEMAKI SUSHI	WARM DISHES
<p>7 Egg Maki</p> <p>8 Sake Maki</p> <p>9 Kappo Maki Koninkammer Maki</p> <p>10 Tobiko Maki</p> <p>11 Oshinko Maki Japanse augurk</p> <p>12 Futo Maki</p> <p>13</p> <p>14</p> <p>15</p>	<p>22 Sake Temaki Zalm handrol</p> <p>23 Maguro Temaki Tonijn handrol</p> <p>24 Yasai Temaki Advocaad handrol</p> <p>25 California Temaki Kabi handrol</p>	<p>36 Aardappel konkjies</p> <p>37 Mini loempia's 3 stuks</p> <p>38 Tori Teriyaki Gevilde kipblikjes</p> <p>39 Usuyaki Biofolletjes</p> <p>40 Taba Yaki Kippenkeugels</p> <p>41 Sake Teriyaki Gevilde zalmfilet</p> <p>42 Suzuki Yaki Gevilde visfilet</p> <p>43 Yaki Mushrooms Gebakken champignons</p> <p>44 Yasai Mori Gebakken courgette</p> <p>45 Ika Kushi Inklus</p> <p>46 Yaki Tori Kippies</p> <p>47 Kohitsuji Kushi Lamsvlees</p>
<p>26 Cucumber Tsukomono Zure Konkommers</p> <p>27 Sashimi Sarada Zalm- en tonijn saladde</p> <p>28 Chukka Wakame Sarada Zeewier saladde</p> <p>29 Tori Sarada Kipstade</p> <p>30 Sake Sarada Gevilde zalm saladde</p>	<p>26</p> <p>27</p> <p>28</p> <p>29</p> <p>30</p>	<p>36</p> <p>37</p> <p>38</p> <p>39</p> <p>40</p> <p>41</p> <p>42</p> <p>43</p> <p>44</p> <p>45</p> <p>46</p> <p>47</p>

Maak de Stroomversnelling mee!

Uw NOM concepten catalogus:

Concept 'Noorderhoogte'

Geschikt voor

woningtypologie x

SLA vanaf 4 sterren

Vele opties mogelijk

Vanaf ..... Euro

Concept 'Melickhof'

Geschikt voor

woningtypologie x, g en z

SLA vanaf 2 sterren

Vele opties mogelijk

Vanaf ..... Euro

Concept 'Havenzathe'

Geschikt voor

woningtypologie f, j

SLA 5 sterren

Vele opties mogelijk

Vanaf ..... Euro

Concept 'Boswaard'

Geschikt voor

woningtypologie u, w

SLA 3 sterren

Vele opties mogelijk

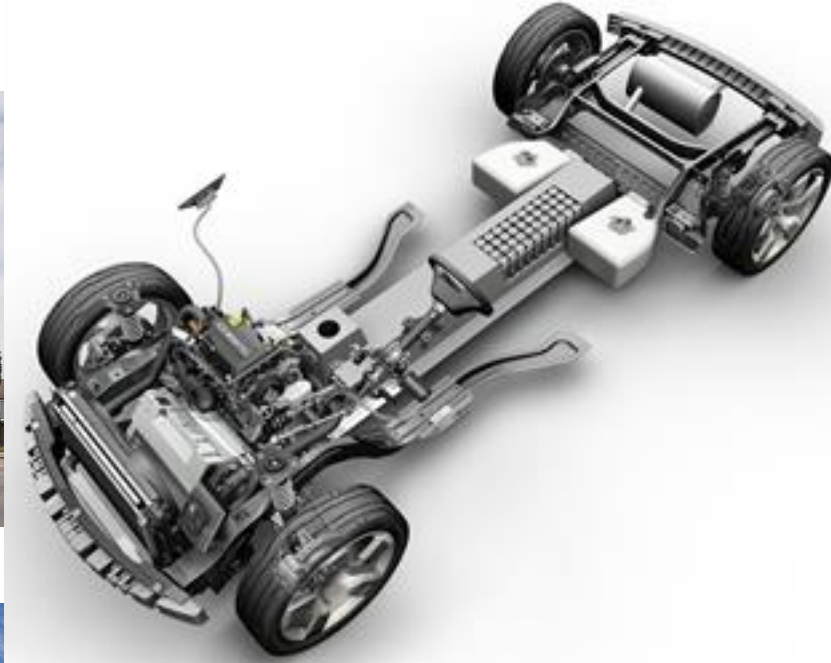
Vanaf ..... Euro

Kiezen en kopen.... gegarandeerd goed!

Maak de Stroomversnelling mee!

Maak de St

We kunnen onze bestaande
naoorlogse wijken updaten

Nieuw Leyden met bestaand bezit

Einddoel:
Alle woningen van Nederland
direct onder de knop

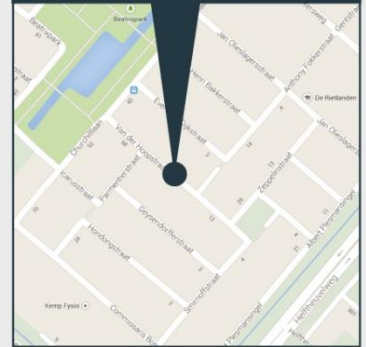

Mijn verbuik | **Mijn gedrag** | Leveranciers | Mijn opties | Aanbiedingen!

Mijn woning

Familie Kuijpers
 Jan van Galenstraat 4
 5334 XZ 's-Hertogenbosch

U zit er warm bij, maar...
 € 372,- ging vorig jaar in rook op*

Mijn huis nu ?

- > Enkel glas
- > Spouwmuur zonder isolatie

Uw energiekosten nu ?

€ 136 p/mnd

Mijn huis na aanpassing ?

- > Toepassing HR-glas
- > Isolatie gevel
- > Isolatie dak

Dit kost u € 12 p/mnd

Mogelijke energiekosten ?

€ 93 p/mnd

U kunt gegarandeerd

€ 372 p/jaar besparen!

Bekijk ons financieringsvoorstel

Meteen regelen?

Vraag en aanbod

Administratie	
Administratie	☐
(Belasting)Formulier invullen	☐
Huishoudboek maken	☐
.....	☐
.....	☐
.....	☐
Anders:	☐

Klussen	
Schilderen	☐
Behangen	☐
Tuinieren	☒
Kast in elkaar zetten	☐
Opruimen	☐
Anders: ...	☐

Huishoudelijk	
Hond uitlaten	☒
Dieren voeren	☐
(Af)wassen	☐
Strijken	☐
Poetsen	☐
Knippen	☐
Anders:	☐

Sporten	
Trimmen	☐
Sportwedstrijd organiseren	☐
Anders: ...	☐

Creatief	
Breien	☐
Tekenen en schilderen	☐
Anders: ...	☐

Ontmoeten	
Begeleiding	☐
Gezelschap	☐
Anders: ...	☐

Organiseren	
Buurtfeest	☐
Fietstocht	☐
(Buurt)voetbaltoernooi	☐
.....	☐
.....	☐
.....	☐
Anders: ...	☐

Tuinieren	
Ik wil ☐	Ik kan ☒
Frequentie	Eénmalig
Aantal uur	3
Per	5 januari 2011
Ik kan Tuinieren op 5 januari 2011, in de ochtend	
Dit levert op: 3 Uuro	

Hond uitlaten	
Ik wil ☒	Ik kan ☐
Frequentie	3 x per dag
Aantal uur	1
Per	week 4
Ik wil dat mijn hond uitgelaten word, 3 x per dag in week 4	
Dit kost: 1 Uuro	

Saldo: 2 Uuro

Projecten

Buurtmarkt

's-Hertogenbosch > **Kruiskamp**

Meldingen

Talentedbank

Vraag

Aanbod

Projecten

Euro's

Plattegrond / overzicht

Projecten

Opruimen Beatrixpark

Open

Opruimen zwerfafval en onderhouden Beatrixpark

Zaterdag 15 mei
09:30 uur - 12:30 uur

16 Uuro's

Wandeltocht Bosche Broek

Open

Wandeltocht met gids die zal worden afgesloten met een picknick en live gitaarmuziek

Zondag 10 augustus
09:30 uur - 16:30 uur

6 Uuro's

Plantsoenen Kruiskamp

Afgerond

Opruimen zwerfafval en onderhouden Beatrixpark op zondag 3 april
09:30 uur - 12:30 uur

[Lees verslag](#)
[Foto's](#)

16 Uuro's

Aangemeld

TuInIeren 123/6

Aanbod: 123

Vraag: 6

- Evert van Dijkstraat 6 > de heer K.L.J. Kriest [dossier](#)
- Evert van Dijkstraat 8 > mevrouw Janssen [dossier](#)
- Evert van Dijkstraat 12 > de heer Klaassen [dossier](#)
- Mariniersstraat 14 > de heer Smits [dossier](#)
- Aert van Nessesstraat > mevrouw Kieft [dossier](#)

- Evert van Dijkstraat 6 > de heer K.L.J. Kriest [dossier](#)
- Evert van Dijkstraat 8 > mevrouw Janssen [dossier](#)
- Evert van Dijkstraat 12 > de heer Klaassen [dossier](#)
- Mariniersstraat 14 > de heer Smits [dossier](#)
- Aert van Nessesstraat > mevrouw Kieft [dossier](#)

Hond uitlaten 20/12

Boodschappen 2/16

strijken 2/1

Jump in with everyone else.
Or jump right.

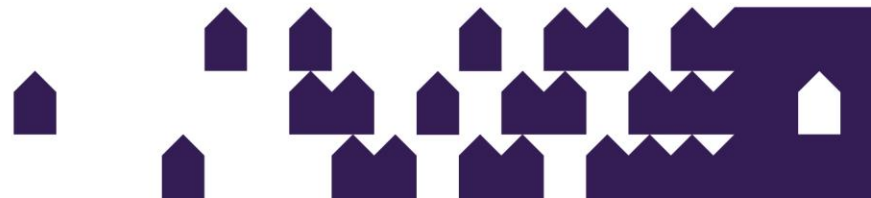
Maak de Stroomversnelling mee!

Aspirant Lidmaatschap

- Eerste pilot project
  - Verplicht met één van de 4 bouwers
  - Gereed prototype in blok aanpak (geen nieuw prototype)
  - Dezelfde (oa financiële) uitgangspunten
  - Meedoen met werkdagen (en werkgroepen)
  - Bijwonen ALV mogelijk (geen stemrecht)
  - Evenredige bijdrage (€500 per woning) gewenst
  - Tijdelijke aard = na pilot besluit al dan niet volledig lid
-
- Aspirant leden krijgen enthousiaste begeleiding van teams, staf en bestuur stroomversnelling!

Maak de Stroomversnelling mee!

stroom
versnelling

Maak het mee!

duurzaamgebouwd.nl

CORPORATIES

Is mede mogelijk gemaakt door:

verduur
zamers

betaalbaar wonen

duurzaam investeren

heijmans

TALEN
doeners die denken

agNOVAarchitecten

VOLLMER &
PARTNERS
stedebouw en landschap

WINDT

twinstone

Trecodome

Bureau voor
Architectuur &
Ruimtelijke Ordening
Martini bv

strategie en focus

woningcorporaties

- > De opgave waarvoor wij staan
- > Samen werken aan samenwerking
- > Resultaatgericht handelen

strategie en focus

woningcorporaties

waarborgen van de financiële continuïteit

bijdragen aan de combinatie wonen en zorg

passend huisvesten van de doelgroep

kwalitatief in stand houden van het woningbezit

bevorderen van de leefbaarheid in wijken en buurten

betrekken van bewoners bij beleid en beheer

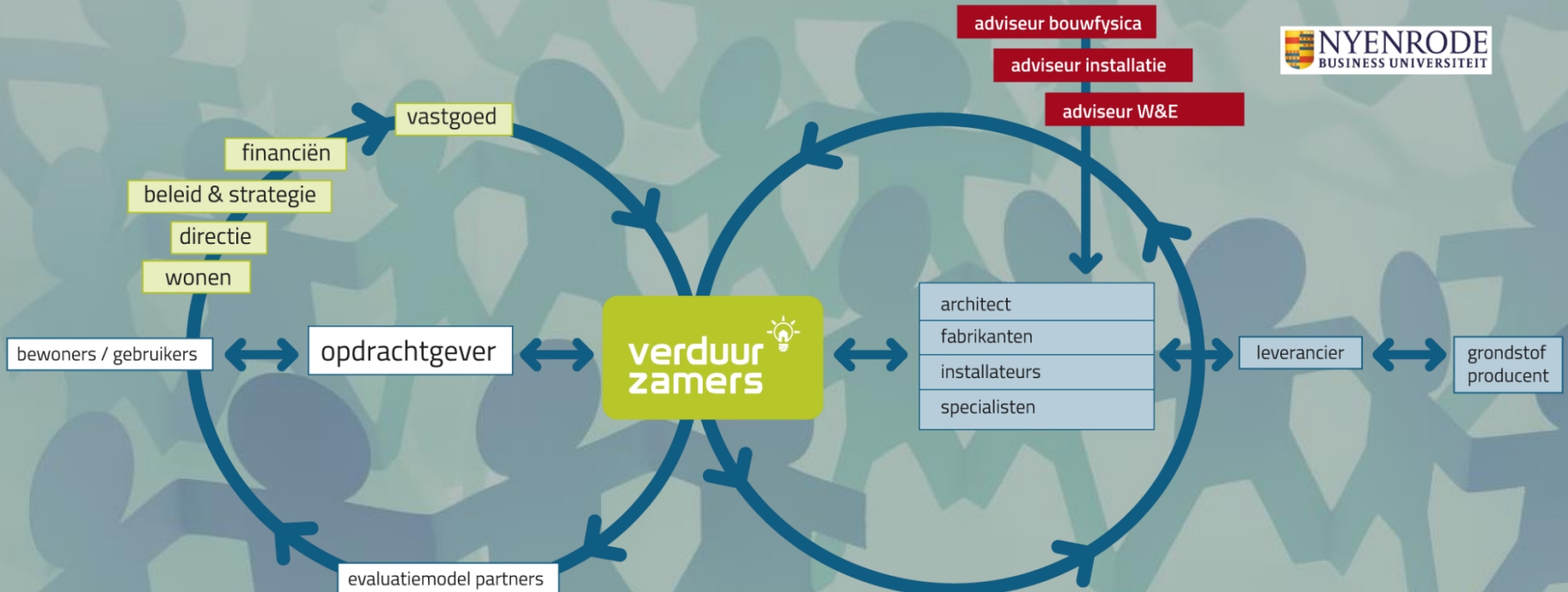
Duurzaamheidsdoelstellingen EU

- > 2020 bestaande bouw energiebesparing 30%
- > 2050 energie neutrale gebouwde omgeving

samenwerken

aan samenwerking

resultaat gericht

ONDERZOEK

PHPP berekening
Demografische gegevens
Bouwkundige gegevens

WIJKVISIE

Duurzaamheid
Demografische gegevens
Doelgroepen
Stedenbouw
Architectuur

BEHEER

Ketenaansprakelijkheid
Kwaliteit
Duurzaamheid
Onderhoud
TCO
Continue verbeteren

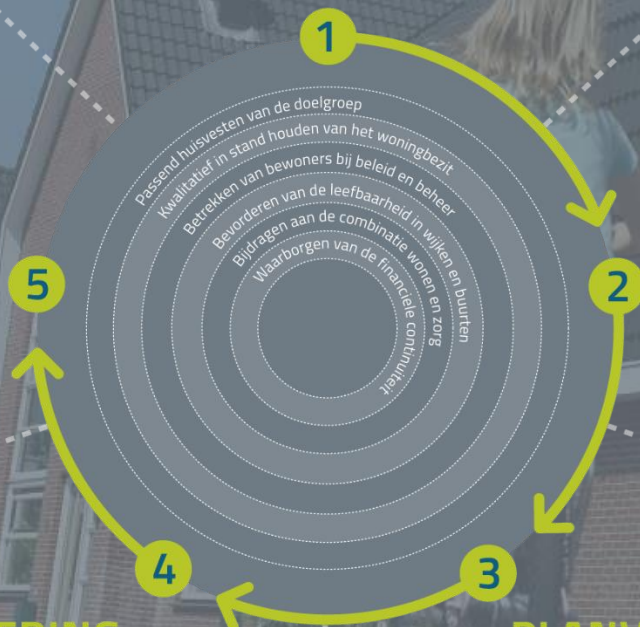
UITVOERING

Plan van aanpak
Communicatie
Kwaliteit
Ketsamenwerking
Duurzaamheid

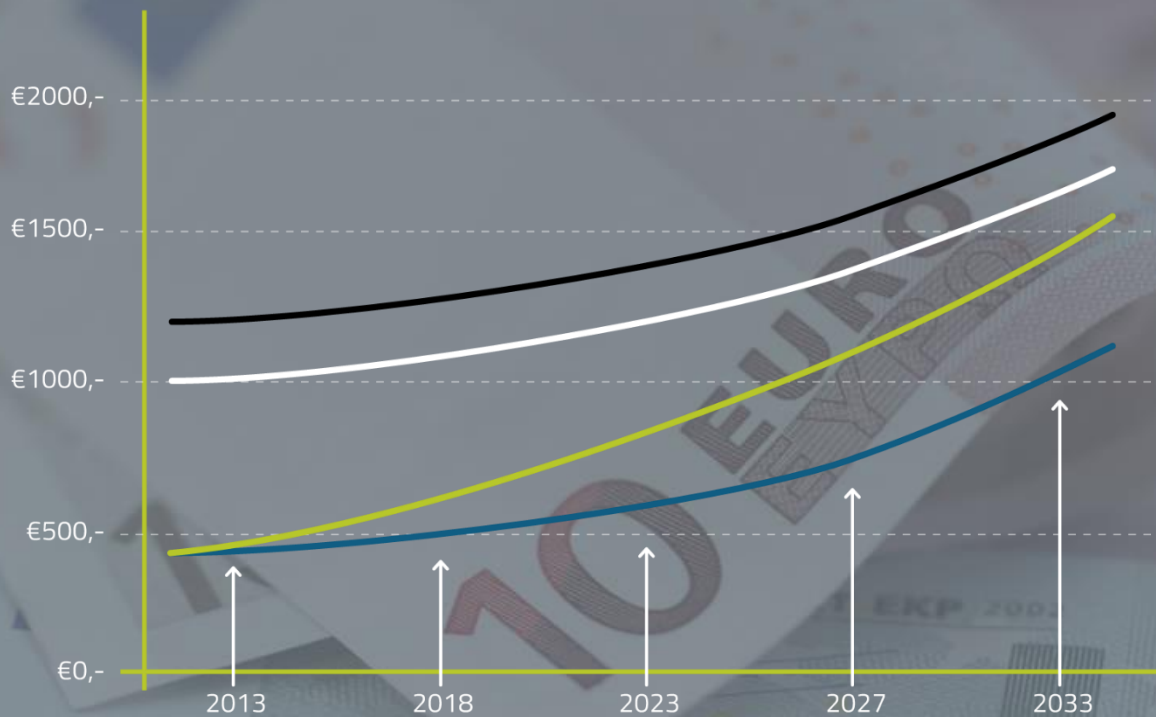
PLANVORMING

Plankeuzes
Kwaliteit
Prijs
Duurzaamheid
Plan van aanpak

Basis - beter - zeker
Communicatie

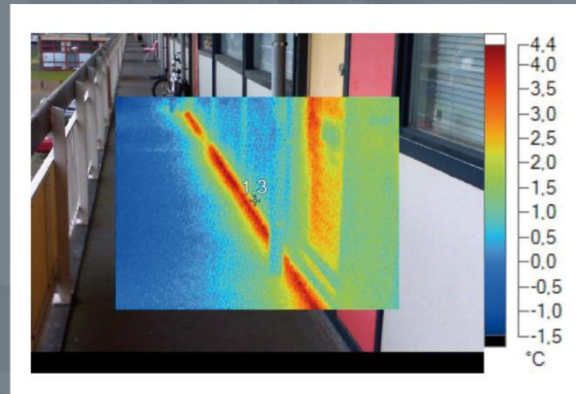
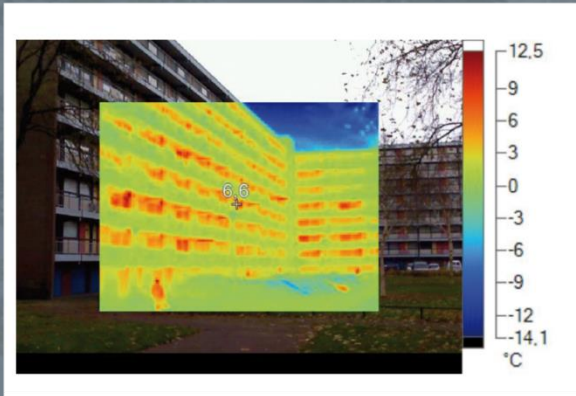

Total costs of ownership (TCO)

Bouwkundig onderzoek

oplossing ongebonden inspecteren

Werken vanuit

4 bewoners profielen

zelfredzaam

Rustige Harry

Hippe Matthijs

Geremde Mies

Drukke Anouk

enthousiast

Enthousiast

Mate waarin bewoners enthousiast zijn over comfort verhogende en duurzame ingrepen, waarbij een hogere huur wegvalt tegen lagere energiekosten.

Zelfredzaam

Mate waarin bewoners ten aanzien van de overlast bij een renovatie (in bewoonde staat) zelfredzaam zijn.

Aantallen per straat

complex en wijk

> Analyse

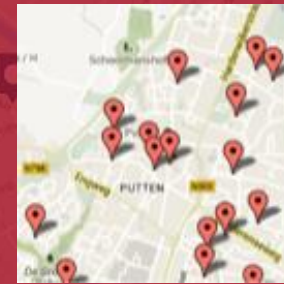
zelfredzaam

Rustige Harry

Hippe Matthijs

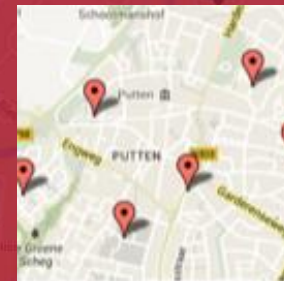
enthousiast

Geremde Mies

Drukke Anouk

Aantallen per straat

complex en wijk

> Analyse

- > Garantie woonlasten
- > Strakke design
- > Gemak
- > Snelle doorlooptijd

Rustige Harry

zelfredzaam

Hippe Matthijs

- > Duurzaamheid en ecologie
- > Comfortverbetering
- > Betrokkenheid
- > Overdrachtsmoment

enthousiast

- > Lagere woonlasten
- > Levensloopbestendig
- > Hulp verlenen
- > Argwaan wegnemen

Geremde Mies

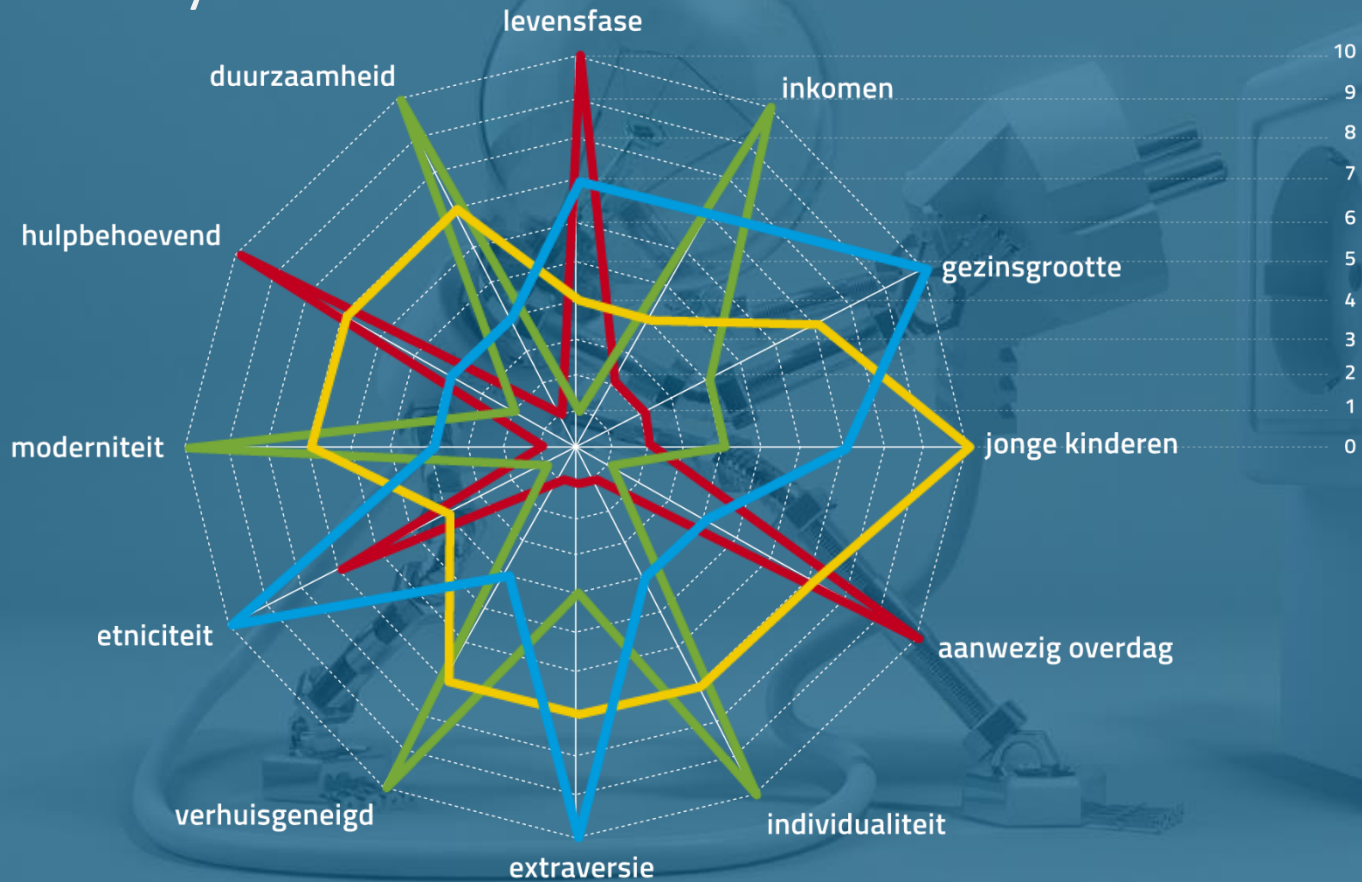
Drukke Anouk

- > Lagere woonlasten
- > Badkamer en keuken
- > Plattegrondverbetering
- > Assistentie bij renovatie

Inzicht renovatie aanpak

inkomen < > energiegedrag

> Analyse

Huidige energiegebruik

> Analyse

3000	GAS GEBRUIK	POSTCODE	2012	2013	2014	GEMIDDELD m³ GAS/JAAR	BIJ GASPRIJS 0,65 / m³
Schoolstraat 34 - 100	Schoolstraat 34-78	3881TS	1421	1339	1356	1372	€ 74,32
Schoolstraat 35 - 99	Schoolstraat 1-49	3881TN	1611	1574	1525	1570	€ 85,04
Schoolstraat 35 - 99	Schoolstraat 51-99	3881TP	1474	1402	1435	1437	€ 77,84
Schoolstraat 102 - 106	Schoolstraat 80-106	3881TT	1687	1600	1541	1609	€ 87,17
Pinnenburgerweg 59 -71	Pinnenburgerweg 41 -81	3881VC	2255	2039	1984	2093	€ 113,35
Prins Hendrikweg 37 -65	Prins Hendrikweg 43 -83	3881GB	1999	1855	1755	1870	€ 101,27
						1658 m³	€ 89,83

3000	ELEKTRA GEBRUIK	POSTCODE	2012	2013	2014	GEMIDDELD kWh/JAAR	BIJ E-PRIJS 0,22 / kWh
Schoolstraat 34 - 100	Schoolstraat 34-78	3881TS	2587	2559	2481	2542	€ 46,61
Schoolstraat 35 - 99	Schoolstraat 1-49	3881TN	3148	3128	2925	3067	€ 56,23
Schoolstraat 35 - 99	Schoolstraat 51-99	3881TP	2734	2668	2517	2640	€ 48,39
Schoolstraat 102 - 106	Schoolstraat 80-106	3881TT	3426	3753	3198	3459	€ 63,42
Pinnenburgerweg 59 -71	Pinnenburgerweg 41 -81	3881VC	3891	3632	3750	3758	€ 68,89
Prins Hendrikweg 37 -65	Prins Hendrikweg 43 -83	3881GB	3640	3599	3573	3604	€ 66,07
						3178 kWh	€ 58,27
						Totaal	€ 148,10

Huidige energiegebruik

> Advies

De Bit klimaatfile

HOEK

Putten
Binnentemperatuur

		bestand	B	basis	beter	zeker	zeker+PV
		merkwaardig + PHPP	label B koersen	scenario 1	scenario 2	scenario 3	scenario 3+PV
	°C	15	18	18	20	20	20
Condities							
Voorgevel	[W/m2K]	0,6	1,6	1,6	1,6	7,2	7,2
Achtergevel	[W/m2K]	0,6	1,6	1,6	1,6	7,2	7,2
Kopgevel		0,6	1,6	1,6	1,6	7,2	7,2
Dak	[W/m2K]	0,7	4,0	9,0	9,0	9,0	9,0
Vloer	[W/m2K]	0,7	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9
Gewel uitbouw	[W/m2K]		3,5	7,2	7,2	7,2	7,2
Vloer uitbouw	[W/m2K]		3,5	7,2	7,2	7,2	7,2
Dak uitbouw	[W/m2K]		5,0	9,0	9,0	9,0	9,0
Begane grond - Uitbouw							
U beglazing	[W/m2K]	2,90	1,20	2,90	0,60	0,60	0,60
U frame	[W/m2K]	1,60	1,60	1,60	1,00	1,00	1,00
g-waarde	value	0,75	0,70	0,75	0,55	0,55	0,55
Verdieping							
U beglazing	[W/m2K]	5,90	1,20	5,90	0,60	0,60	0,60
U frame	[W/m2K]	1,60	1,60	1,60	1,00	1,00	1,00
g-waarde	value	0,80	0,70	0,80	0,55	0,55	0,55
n50 waarde	-	5,0	2,5	2,5	1,0	1,0	1,0
WTW rendement	%	0	0	85	85	85	85
Resultaat							
Netto warmtevraag	kWh	14280	8670	7650	6460	3315	3315
Netto warmtevraag	kWh/m2	204	102	90	76	39	39
Primair energiegebruik	kWh/m2						
Energievraag per appartement							
Ruimteverwarmingsvraag	kWh	14280	8670	7650	6460	3315	3315
Warm tapwater	kWh	2200	2200	2200	2200	2200	2200
Hulpenergie	kWh	200	300	500	500	500	500
Verlichting	kWh	450	450	450	450	450	450
Huishoudelijke apparatuur	kWh	1850	1850	1500	1500	1500	1500

Huidige energiegebruik

> Advies

De Bilt Kimaatfile

TUSSEN

Putten
Binnentemperatuur

70
C

Conditie

Voorgevel

[W/m²K]

Achtergevel

[W/m²K]

Dak

[W/m²K]

Vloer

[W/m²K]

Gevel uitbouw

[W/m²K]

Vloer uitbouw

[W/m²K]

Dak uitbouw

[W/m²K]

Begane grond

U beglazing

[W/m²K]

U frame

[W/m²K]

g-waarde

value

Verdieping

U beglazing

[W/m²K]

U frame

[W/m²K]

g-waarde

value

r50 waarde

-

WTW rendement

%

Resultaat

Netto warmtevraag

kWh

Netto warmtevraag

kWh/m²

Primair energiegebruik

kWh/m²

Energievraag per woning

Ruimteverwarmingsvraag

kWh

Warm tapwater

kWh

Hulpenergie

kWh

Verlichting

kWh

Huishoudelijke apparatuur

kWh

	bestaand	B	basis	beter	zeker	zeker+PV
	14,5	18	18	20	20	20
Conditie						
Voorgevel	0,6	1,6	1,6	1,6	7,2	7,2
Achtergevel	0,6	1,6	1,6	1,6	7,2	7,2
Dak	0,7	4,0	9,0	9,0	9,0	9,0
Vloer	0,7	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9
Gevel uitbouw						
Vloer uitbouw						
Dak uitbouw						
Begane grond						
U beglazing	2,90	1,20	2,90	0,60	0,60	0,60
U frame	1,60	1,60	1,60	1,00	1,00	1,00
g-waarde	0,75	0,70	0,75	0,55	0,55	0,55
Verdieping						
U beglazing	5,90	1,20	5,90	0,60	0,60	0,60
U frame	1,60	1,60	1,60	1,00	1,00	1,00
g-waarde	0,80	0,70	0,80	0,55	0,55	0,55
r50 waarde	5,0	2,5	2,5	1,0	1,0	1,0
WTW rendement	0	0	65	65	65	65
Resultaat						
Netto warmtevraag	10780	6720	5670	4130	2730	2730
Netto warmtevraag	154	96	81	59	39	39
Primair energiegebruik						
Energievraag per woning						
Ruimteverwarmingsvraag	10780	6720	5670	4130	2730	2730
Warm tapwater	2200	2200	2200	2200	2200	2200
Hulpenergie	200	300	500	500	500	500
Verlichting	450	450	450	450	450	450
Huishoudelijke apparatuur	1850	1850	1500	1500	1500	1500

Aanpak met differentiatie

naar woning en bewoner

> Advies

Sloop
nieuwbouw

Parkeer
koffers

Energie neutraal
woning

Stroom
laadpunt

Verkoop
woningen

ver duplexen

Doorgang
centrum

Resultaatgericht handelen

3 scenario's

> Voorstel

A- Particulier bezit

B- Corporatie bezit

3 WOONZEKER
= totaal +/- 80%

1 WOONBASIS

100% > +/+

-80%

-25%

-35%

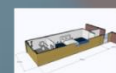
-70%

-55%

2 WOONBETER

Resultaat

- > MJOB volledig geïntegreerd in de strategie van corporatie
- > **Robuust € 500,- corporatiemodel**
- > **Veranderende bevolkingsopbouw** kan verantwoord worden gehuisvest in de bestaande (aangepaste) woningen of in vervangende nieuwbouw.
- > Hippe Mathijs aanbieden van totaal woonproduct = **woonlastmodel**.
- > Alle woningen toekomstbestendig
- > Wijziging plattegronden geschikt voor woonkeur
- > Nieuwbouw woningen: sloop en vervanging oudbouw
- > Verschillende doelgroepen huisvestenaanbieden van totaal woonproduct = woonlastmodel.
- > Alle woningen toekomstbestendig
- > Wijziging plattegronden geschikt voor woonkeur
- > Nieuwbouw woningen: sloop en vervanging oudbouw
- > Verschillende doelgroepen huisvesten

“Betaalbaar Wonen Duurzaam Investeren”

verduur
zamers

duurzaam investeren betaalbaar wonen

heijmans

TALEN
doeners die denken

agNOVAarchitecten

VOLLMER &
PARTNERS
stedebouw en landschap

WINDT

twinstone

Trecodome

Bureau voor
Architectuur &
Ruimtelijke Ordening
Martini bv

duurzaamgebouwd.nl

CORPORATIES

Is mede mogelijk gemaakt door:

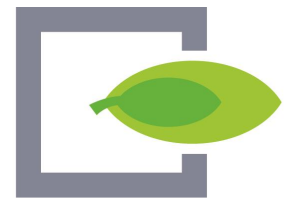
Save the date:

13 november 2014

Duurzaam Gebouwd Congres

MECC Maastricht

i.s.m. Provincie Limburg

Dank voor uw aanwezigheid

uw mening is belangrijk

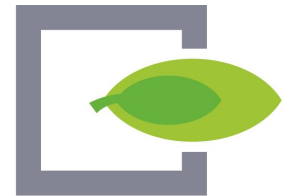
Graag ontvangen wij uw evaluatieformulier!

Presentaties, evaluatie e.d. staan online op

www.duurzaamgebouwd.nl

Tot 16.30 uur

NETWERKBORREL

duurzaamgebouwd.nl

CORPORATIES

Is mede mogelijk gemaakt door:

